

mert nem akarta, hogy közállapotaink szanálásában az ő személye akadályul szolgáljon, vagy utódjának ebbeli működésében nehézségeket okozzon.

Ezzel a kényes és nehéz feladattal utódja, Széll Kálmán lett megbízva, ki nagy bizalommal, aránylag rövid idő alatt a téren szép sikereket ért el, a mennyiben nemcsak sikerült neki a felizgatott kedélyeket lecsillapítani, de a parlament rendes működésének helyreállításával a legsürgősebb törvényjavaslatokat is, mint a költségvetést és az Ausztriával való ideiglenes gazdasági rendezésről szólókat megszavaztatni, és a házszabályoknak, ha nem is az általam óhajtott radikális módon, de mégis oly megváltoztatást keresztül vinni, hogy oly obstrukciónális állapotok ismétlődése, melyeken rövid idő előtt átmentünk — ha nem is lehetetlenül tétetett, de legalább is megnehezített.

Ezen működésében az egész szabadelvű párt és én magam is őszintén minden habozás nélkül támogattuk őt. Támogattuk, mert nem lehetett figyelmen kívül hagynunk, hogy ő mint a volt kormány utódja, programbeszédében határozottan — a szabadelvű haladás hívének vallotta magát és azon czélok elérését tűzte maga elé, melyek a szabadelvű párt programját képezték. Hiszen kormány működésének támogatására ő maga is első sorban a szabadelvű pártot hívta fel, és attól a férfitől, ki mint a haza bölcsének növendéke, ifjúkorától fogva a szabadelvű tanoknak és dogmáknak tántoríthatlan híve, a szabadelvű párt éveken át egyik oszlopos tagja volt, más politikát, mint szabadelvű politikát, feltételezni sem szabad.

Ezen indokoknál fogva t. v. egy perczig sem lehetett haboznom, hogy az új kormány illetve annak elnöke és a szabadelvű párt vezére támogatói sorába lépjek, — lehetetlen volt nekem vele szemben oppositívba menni, mert hiszen kellett volna intézmem, melyeknek megvalósításán életemen át mindig s különösen akkor küzdöttem, mikor a kormány tagja voltam. És meggyőződése az, hogy mindenki, ki a szabadelvű pártban híve volt, úgy használhat legjobban hazájának, ha jövőre is a párthoz ragaszkodik és az új kormány zászlója alá sorakozik.

Ezen meggyőződésemet nem gyengíti az a tény sem, hogy a volt nemzeti párt beolvadt a szabadelvű pártba. Azt hangoztatták több oldalról, hogy ezen beolvadásnak a következménye szakítás az eddigi rendszerrel és egy új rendszer behozatalát jelenti.

Nagy szavak ezek t. v., de ha közlebről megvizsgáljuk őket elvesztik félelmetességüket. Ad absurdum viszi már őket, az a tény, hogy a kormány-elnök évek hosszú során tagja lévén a szabadelvű pártnak, az előző kormányok működését feltétlenül támogatta és hogy új kabinetjének alakítása alkalomával a volt kabinet legtöbb tagjait kormánytársainak megtartotta.

Mind ő, mind kormánytársai a legnagyobb ellentétbe jutottak volna önmagukkal, ha azt, a mit eddig jónak találtak, sőt gyakoroltak, egyszerre elvetendőnek, megváltoztatandónak tartanák. Pedig ő, t. v., mind önzéletes emberek, kikről ily köpenyforgatást feltételezni sem szabad.

A volt nemzeti párt ugyanazon közjogi alapon állott, mint a szabadelvű párt és csak abban különbözött emettől, hogy programjába a nemzeti aspirációk megvalósítását vette fel. Miután azonban a szabadelvű pártból alakult kormány ezen ugynevezett nemzeti aspirációkat sokkal nagyobb mértékben már megvalósította, — a nemzeti párt — hacsak mint személyes párt, tovább tengődni nem akart — megszűnt és ez volt oka annak, hogy most az új kormány alakulásánál a kedvező alkalmat megragadva a szabadelvű pártba beolvadt, melytől elvi differenciákat egy sem választottak el.

De ez a beolvadás minden fentartás nélkül történt és belépve a szabadelvű pártba, természetesen ennek a pártnak elvi programját, mely állandó és a különféle kormányalakulások alkalmával sem módosul, pura et simple magukévá tették.

A rendszer változásról hangoztatott nagy szavak tehát nem egyebek, mint üres frázisok, melyeknek semmi tartalmuk sincs és melyek csak arra használatnak, hogy a nemzeti pártnak mint önálló külön pártnak abdicációját elpalástolják.

Ha mégis ezen beolvadásnak valami eredményét konstatalnám, úgy ezt abban találom, hogy az az egyöntetűség, az a homogenitás, mely azelőtt a szabadelvű pártot jellemezte, egy kis csorbát szenvedett, remélem csak rövid időre. Az az elkeseredett harc, mely az új kormány alakulása előtt a két párt között lefolyt, nem is simult el nyom nélkül; és ennek tulajdonítható, hogy időről-időre egyes ellentétek bukkannak felszínre. Miután azonban ezen ellentétek nem annyira elvi, mint inkább személyes természetűek, nem kétkem, hogy az idő szanáló hatalma ezeket is csakhamar elenyésztetni fogja.

Studió kerültem az obstrukciónális akció részletes előadását és annak kritikáját. Az elsőt ugyanis ismerik alaposan, hiszen a különböző napilapok annak idején, kiki a maga szempontjából, kimerítően ismertették, a másikat, a kritikát gyakorlását kerültem, mert nem hagyhattam figyelmen kívül, hogy parlamentáris életünk még rekonvalescenciában van és hogy az elmúlt állapotok előránzsigálásával és a bonczkés alá vételével könnyen felszakadhatnak az alig behégedt sebek, miáltal a szanálási processzus halasztást szenvedhetne. Pedig most vállvetett erővel kell mindnyájunknak oda törekedni, hogy a parlamentáris működés akadálytalanul biztosítassék — és különösen oda törekedni, hogy a szabadelvű párt belsőleg is megerősödjék, — tehát minden olyan

törekvés határozottan kárhóztatandó, mely a szabadelvű párt felbontására vezethetne, mert a jelenlegi viszonyok közt ez a párt van hivatva arra, hogy a fenforgó kérdéseket megoldja és ezen párt cselekvési képességétől függ, hogy a fenforgó igen fontos és mélyen kiható kérdések oly megoldást nyerjenek, mely a haza üdvére és a hasznára szolgál.

Az agrárizmus.

Ilyen kérdések pedig éppen most nagyban foglalkoztatják a közvéleményt. Különféle természetűek ezek, bár fontosságukat egyenként tagadni nem lehet. Résztint az ország közjogi helyzetéből erednek, részint az ország belső fejlődésével és megizmosodásával állanak szoros kapcsolatban, — míg az egyik része oly eszmék és nézetek megvalósításával foglalkozik, melyek rendes normális viszonyok között alig mérlehetnének fel, de miután állandóan foglalkoztatják a közvéleményt, lehetetlen előttük kitérni. — Ez utóbbiak közé sorolom az agrárizmus kérdését, a vallásfelekezeti kérdést és a nemzetiségi kérdést. A megelőbb ezek között t. v. az agrárizmusnak a kérdése. Képzhetetlennek tűnik fel ennek a kérdésnek még csak létezése is a mi országunkban, mely per eminentiám földművelő ország. Nem is országunk talaján termelt ez a kérdés, ez egyszerű utánzata azon agrár mozgalmaknak, melyek az utóbbi időben Németországban és részben Ausztriában felmerültek, anélkül azonban, hogy azok az állapotok és viszonyok, melyek odaát ezen kérdés felvetését megmagyarázhatóvá teszik, itt a legkisebb mértékben is fenforogának.

Németországban a hetvenes évek óta, midőn az 5 milliárd töké Franciaországból oda vándorolt, egy hatalmas ipar keletkezett, melynek czikkei egy kifejtett kereskedés a roppant töké segítségével, a világ minden részébe szétontotta. Az egész közgazdasági állapot ezen közgazdasági ágak jellegét öltötte magára, melynek a töké ugyszólván jegezesezési központját képezte és mely a földművelési érdekeket háttérbe szorította. Az ipari és kereskedelmi érdekek túltengése ellen a töké nagy hatalmának ellen-elyulozására indultak meg Németországban az agrárius mozgalmak, tehát védelmi joggal bírnak.

De hát kérdeim, kik ellen kell nálunk a földművelési érdekeket védekezni? Van-e nálunk hatalmas ipar? Van-e kifejtett kereskedelmünk? Van-e halomra gyűjtött tőkénk? Hiszen nálunk legerősebb a földművelési osztály. Kilenczted része az összes lakosságunk földműveléssel foglalkozik, sőt a törvényhozó testületben is így a képviselőházban, mint a főrendiházban túlyomó többségben a földműveléssel foglalkozók vannak. Képzhetető-e, hogy ily körülmények között a földművelési érdekek elhanyagolhatnának, vagy pláne háttérbe szorulnának? Hiszen az újabb törvényhozási intézkedések mind arról tanuskodnak, hogy a törvényhozás folytonos figyelemmel volt a földművelési érdekekre. Vagy vajjon a nagy költséggel megkezdett folyamatszabályozási munkák, a vasúthálózat fejlesztése nem a földművelési érdekek figyelembevételével eszközöltetett? — Végre maga a közös földművelési termékek azok, melyek exportra kerülnek és melyeknek a közös vámterület állandó piacot biztosít.

Egész közgazdasági fejlődésünk egy világos czéfolat az agrár mozgalom igazolásának. Azt látjuk, hogy míg a földművelés az utóbbi években mind inkább intensive kezeltek, — addig a többi közgazdasági ágak alig tengik szomorú életüket. Oly iparágak is, melyek egykor virágoztak és egész Európát dominálták — mint a gőzmalomok, szeszgyárak, nem is szólván az üveggyárakról, évről évre inkább hanyatlanak, valóságos meleggázi növényekhez hasonlóan — melyeket az első kellemetlen conjunktúra elsőpör. De kereskedelmünk sem képes virágzásnak indulni, mit leginkább bizonyít az a tény, hogy nagykereskedőink évről-évre fogynak, egyenként visszavonulván attól az üzlettől, melynél már tőkék méltányos kamatozását sem találják.

Ha valamit kell tehát különös védelemben részesíteni, úgy az ipar és kereskedelem érdekei azok. És az sem állana a földművelési érdekeivel ellentétben, mert ezek volnának egyuttal a földművelési érdekek legértékesebb támaszai, amennyiben szaporítják a fogyasztók számát, kikre a földművelési termékeknek nagy szüksége van.

Nem akarom én ezzel azt vitatni, t. választóim, hogy a földművelési érdekek ne részesüljenek a jogos és méltányos oltalomban; ezt magam is szükségesnek tartom; de nagy hibának tartanám, ha a földművelési érdekek az ipari és kereskedelmi érdekek ellentétében hoztanának. Nézetem szerint közgazdasági állapotaink csak úgy fejlődhetnek egészséges irányban, ha mind a három közgazdasági ág, u. m. a földművelési, ipari és kereskedelmi ág érdekei harmónikus összműködésbe hozatnak, hogy egymást támogatva és segítve, közgazdaságunk a jelenleg mutatkozó súlyos bajokat legyőzhesse és virágzásnak induljon. (Helyeslés.)

Nem is kétkem t. választóim, hogy ez a meggyőződés, mint minden igazság — csakhamar utat tör magának, és az agrárius mozgalom megszűnik és elalszik és fel sem ébred addig, míg nálunk is oly erős ipar, fejlett kereskedelem és hatalmas tökékelészetünk nem lesz, mint jelenleg a nagy Németországban.

A felekezeti kérdés.

Épöly érthetetlen, t. v., a felekezeti kérdés felmerülése. Érthetetlen különösen hazánkban, hol a vallásfelekezetek ezer esztendő óta a legnagyobb egyetértésben és békében együtt éltek, érthetetlen ebben a felvilágosított században, hol a humanizmus és civilizáció folytonos fejlődésében ez a kérdés valóságos anachronizmust képez. Az a harc, melyet egyes felekezetek egymás ellen visznek, szomorú elhajlása az igazi vallásos érületnek, mely már any-

nyira ment, hogy az egyes felekezetek érdekeinek érvényesítésére politikai párt is keletkezett.

Én azt hiszem t. v., hogy ezek a felekezeti ellentétek sohasem mérgesedtek volna annyira el, ha egy részt a támadás, — másrészt a védelem oly tulzott arányokat nem vesz fel, melyek a szenvedélyeket a legnagyobb mértékben felesigázzák és azért az a harci módor, melyet támadás és védelem egyaránt kifejtének, a leghatározottabban kárhóztatandó.

Ha valahol, úgy itt alkalmazni kell azt a tant, hogy „principiis obsta“. Hídegvérrel, de elszántan ellene kell állani ezeknek a mozgalmaknak, mi annál könnyebben történhetik, mert azokat a magyar nép természete be nem veszi, mely a vallásos türelmeséget annyira vitte, hogy akkor, midőn a lefolyt század közepén az abszolút hatalom az evangélikusok jogos érdekeit megsérténi vetemedett, maga a róm-kath. vallású hívek voltak azok, kik a szorongatott evangélikus hitfelekezet védelmére keltek fel.

Vajha ezen példa feledékenységbe ne menne és visszaemlékezve reá, a most harczban álló felekezetek a béke jobbukat nyújtanak egymásnak.

Azonban úgy az agrár mozgalom, mint a felekezeti akció veszedelmes lehet az országra, ha ezek a mozgalmak nem őszinték; azaz, ha más czélokot követnek, mint a melyeket bevallanak. Könnyen meglehet ugyanis, hogy ezek csak olyan jelszavak, melyek mögött egy álcázott támadás rejlik a liberalizmus ellen, mely ezen jelszavakat csak azért vette fel, hogy azon érdekköröket, melyek mögötte vannak, saját céljainak nyerve meg.

Ez esetben nagy veszedelem fenyegeti az országot, mert ezen törekvések győzelmével a nyilvános élet minden ágában a reakció fészkelő be magát, mely az utóbbi időkből annyi küzdelemmel és áldozatokkal elért vívmányokat semmisítené meg. Ezen fenyegető veszély ellen az ország összes szabadelvű elemeinek szent kötelessége szoros összertartani és a szabadelvű eszmék hivatott őrének és védőjének, a szabadelvű pártnak konsolidációjára és megerősítésére minden tehetséggel közreműködni. (Helyeslés.)

A nemzetiségi kérdés.

Egész más elbírálás alá esik, tisztelt választóim, a nemzetiségi kérdés. Ha ezen kérdésnek egyes fázisait figyelemmel kísérik, úgy azt látjuk, hogy ez a kérdés akkor tolul előtérbe és nyer akut jellegét, ha az országot valami baj fenyegeti, vagy belső villongások erejét bénítják. A mostani mozgalom azonban, mely az obstrukciónális időben nyert bátorságot, sokkal enyhébb alakban lép föl és csak egy nemzetiségre szorítkozik, mely azt a követelést támasztja, hogy nemzetiségüknek bizonyos számú mandátumok biztosításának. Nézetem szerint még ily alakban is ez a követelés nem jogosult. (Helyeslés.) Valamely mandátum elnyerésére, biztosítására a jelöltnek nemzetiségi mivolta nem képezhet jogcímet. Ez oly privilégiumot képezne azon nemzetiségre, melyet nemcsak hogy a többi nemzetiségek nem bírnak, de maga a magyar faj sem. (Ugy van). A választók bizalmának elnyerésére csak egyéni tulajdonságok, u. m. tehetség, jellem és politikai hitvallás lehetnek mérvadók.

Különben is a nemzetiségi agitációknak nálunk semmi létjoga sincs. Sehöl az egész világon a nemzetiségek annyi szabadságot nem élveznek, mint éppen minálunk. Ők ugyanazokat a jogokat élvezik, mint a magyar fajbeliek, ugyanazon törvények kötik őket is, szóval teljesen egyenlően osztoznak. Csak két sarkkő van, melynek eltávolítása tilos, melynek eltávolása megzavarná az egyenlőséget és felbillené az egyensúlyt. Az egyik az ország egysége és oszthatatlansága, a másik a magyar nyelvnek hivatalos volta. (Élénk helyeslés.) Ezt a két sarkkővet sem a nemzetiségi aspirációk irányában, sem a tulzott sovinizmus irányában eltolni nem szabad. Mind a két irányú eltolás egyaránt az állam dekompozíciójára vezetne és képtelenné tenné őt magasztos nagy feladatainak megvalósítására. Az ilyen törekvések valamennyi országos pártegyesület ellentállására akadnának és nem hiszem, hogy akadna kormány, vagy bármilyen országos párt, a mely e téren a legkisebb koncesszióra is hajlandó lenne.

Ausztriához való viszonyunk.

Komolyabb és közjogi szempontból felette fontos az a kérdés, hogy miképen fog alakulni viszonyunk Ausztriához, ha ott az alkotmányosság megszűnik?

Méltóztatnak tudni, hogy Ausztriához való viszonyunk az 1723: I. II. és III. t.-cz. alapszék és hogy azon helyzetből leszámazó viszonyok rendezéséről az 1867: XII. t.-cz. intézkedik, mely azonban ezt a rendezkedést ahhoz a feltételhez köti, hogy Ausztriában is teljes alkotmány legyen.

Én ugyan még nem adtam fel minden reményt, t. választók, hogy Ausztriában az alkotmányos államforma továbbá is fentartható lesz, de az ott lefolyó eseményekből ítélve, egyáltalában nem tartom kizártnak az alkotmány felüggesztésének lehetőségét, mely esetben a közügyek kezelését meghatározó 1867: XII. t.-cz. hatályát veszítené és teljes komolysággal élénk állana az a kérdés „Quid nunc“?

Sokan úgy fogják fel ezt az eshetőséget, hogy az abba a kényszerhelyzetbe fogja hozni az országot, hogy az Ausztriával fennálló közjogi kapcsolataival a perszonál unió felé gravitáló rendezkedést, a közgazdasági tekintetben pedig a külön vámterületet fogja maga után vonni.

Ezt a felfogást én nem osztom. A közös ügyek miképeni kezelésének új berendezése alkalmával mindenesetre Magyarország érdekei és jogai nemcsak fentartandók, de a mennyire lehet kitérítandők; de nézetem szerint óvatosan kerülünk kell mindent, a

mi a monarchia nagyhatalmi állását esorbítaná. Nem lojalitási érzésből valom ezt, t. választóim, hanem egyedül és kizárólag Magyarország érdekeire való tekintetből, mert az utolsó 30 év tapasztalata fényesen bizonyítja, hogy a monarchia nagyhatalmi állása nemcsak mit sem értett Magyarországnak, de egyike a leghatásosabb faktoroknak e tekintetben, hogy annak oltalma és védelme alatt ugy anyagi és kulturális tekintetben előre haladjon és a monarchia ügyeire döntő befolyást gyakorolva, közjogi állása a külföld előtt is ismertté vált és a megillető elismerést és tekintélyt magának kivívhatta. A legnagyobb hibának tartanám, hogy ha a közös ügyek miképeni gyakorlásának új berendezése alkalmával oly irányzatok kerülnek túlsúlyra, melyek képesek volnának a monarchia nagyhatalmi állását megengedni, mert ennek visszahatása első sorban Magyarország köz-állapotain érzetnő káros befolyását.

A mi pedig a kérdés közgazdasági részét illeti, ugy lehetetlennek tartok más megoldást, mint a milyent közgazdasági érdekeink követelnek. Ha ezek külön vámtérületet kívánnak, ám legyen külön vámtérület, ha ugy kívánják, a közös vámtérületet is megcsináljuk akár van Ausztriában alkotmányosság, akár nincs. De már most határozott állást kell foglalnom azon felfogás ellen, mintha az Ausztriában uralkodó állapotok bármilyen kényszerű gyakorolhassanak reánk közgazdasági életünk berendezésére.

A közigazgatás államosítása.

Vannak ezeken kívül még egyéb fontos kérdések, ugymint a magánjog codificatiója, az adóreform, s közigazgatás államosítása, melyeknek miképeni megoldása az ország belső életének megszilárdítására a legnagyobb kihatással van és melyeknek megvalósítása mélyen érzett szükségletet képez.

Azonban daczára annak, hogy az idevágó tanulmányok és elmunkálatok, a mint személyesen meggyőződni szerencsém volt, már igen előrehaladott állapotban vannak, ezen az országgyűlésen már egyáltalában nem, — de talán még a következő országgyűlésen is alig kerülnek tárgyalás alá, talán a közigazgatás államosítását kivéve, melyről ép azért nem mulaszthatom el, hogy nézetemet röviden ismertessem önökkel.

A közigazgatás államosításának szüksége már régóta hangoztatik és tekintettel azon mind sürűbben felmerülő igényekre, melyeket a közélet egy jó és gyors közigazgatás iránt emel, a közvélemény is daczára annak, hogy a közigazgatás államosítása a megszokott jogrenddel, a megszerezett tradíciókkal szakít — nemcsak megbarátkozott vele, de határozottan kívánja azt. A mire azonban a közigazgatásnak államosításánál felelte nagy súlyt fektettek, az az, hogy a közigazgatás menetére valamely alakban annak a közönségnek, melynek számára a közigazgatás gyakoroltatik, bizonyos befolyás biztosítását. Nemcsak a minszteri omnipotencia tultengésének szabna ez korlátokat, hanem magát a közigazgatást is eredményeiben sikeresebbé és hatásosabbá tenné.

Valamint a polyp mindig hozzá van tapadva, ugy a közigazgatásnak is szorosan kell a nép szokásaihoz és tulajdonságaihoz alkalmazkodni. Lehet teoriában a papiroson bármilyen jó is a közigazgatás, ha az a nép jellemével és szokásaival nem számol, nem fog a gyakorlati életben beválni sohasem.

Befejezés.

Ezekben, tisztelt választóim, elsoroltam azon kimagasló kérdéseket, melyek jelenben a közönséget foglalkoztatják és elmondottam azok felett véleményemet; — ismételve hangsúlyozom, hogy ezen függő kérdések kedvező megoldást csak a szabadelvűség tanai szerint nyerhetnek. Nem szabad ugyanis elfelejtünk, tisztelt választóim, hogy állami létünknek és intézményeinknek, a mint ma fennállanak, az alapját az 1848 évi törvények rakták le, — melyeket a tiszta szabadelvűség lengett át. Az épület, melynek alapjai le lettek fektetve, még befejezve nincs: ha a továbbépítés más elvek szerint történne, egy oly torzalak kerülne elő, mely nemcsak maga nem birna létezési jogosultsággal, de az eddig építetteket is a legnagyobb mértékben veszélyeztetné. Azonban én ezen veszedelmek bekövetkeztétől nem félek. Néptünk józan esze mindig, még a legválságosabb esetekben is megtalálta a megoldásnak azt a módját, mely a haza üdvére és jólétére vezetett.

De nem fejezhetem be szavaimat anélkül, hogy egy tényről meg ne emlékezzem, mely lelünk hujait a legnagyobb mértékben megrezegteti. Alig két hónapja múlt, hogy szerett királyunk 70. születésnapjára ülte, melyből 52 évet uralkodói gondok között töltött el. Különös hálával tartozunk a gondviselésnek, hogy ezt a szép kort elérhette ő, ki az uralkodói és polgári erényeknek egyaránt tündölő mintaképe. Az ő uralkodói bölcsességének köszönhető az a fellendülés és megizmosodás, mely e magyar hazának minden intézményében, állami életünk minden ágában felismerhető és azért midőn buzgó fohásznunk a haza jólétéért a mindenhatóhoz küldjük, első sorban egy sziv, egy lélekkel kiáltjuk:

Éljen a király! (Hosszantartó zajos éljenzés.)

A nagy hatású beszéd elhangzása után a szabadelvű párt elnöke Christian Antal mondott általános helyeslés között köszönetet a beszámoló képviselőnek Dániel Ernő bárónak. Majd ugyancsak a pártelnök indítványára a pancsovai szabadelvű párt nevében a gyűlés Széll Kálmán miniszterelnököt táviratilag a következőképpen üdvözölte:

A pancsovai szabadelvű párt megragadván azon alkalmat, hogy báró Dániel Ernő képviselőnk ma itt beszámolóját tartotta, meglehetősen és ragaszkodással, ugy kormányprogramja iránti bizalommal üdvözletét küldi a pancsovai szabadelvű párt.

A miniszterelnök válasza.

A szabadelvű párt táviratára Széll Kálmán miniszterelnök táviratban a következő meleg hangú választ küldte:

Christian Antal urnak a szabadelvű párt elnökének Pancsován.

Szíves üdvözlétükért fogadják legőszintébb köszönetemet. A kifejezett bizalomnyilvánítás remélnem engedí, hogy az ország javának előmozdítását czélzó törekvésemben továbbra is számíthatok hazafias támogatásukra.

Szöll s. k.

A fáklyásmenet.

Este 7 óra után ezer ezer ember hemzsegett a Ferencz József téren és várta a város háza udvarából induló fáklyásmenetet. Vagy 200 polgár sorakozott égő fáklyával impozáns menetté és vonult harsogó zeneszó mellett a képviselőnek Ráday utcai szállása elé, hol sok száz választó polgár és ezernyi hallgató jelenlétében Feymann Gyula ügyvéd-szerkesztő tartott remek beszédet, melyben különös elismeréssel adózik a város érdekében kifejtett működésért.

Dániel Ernő báró köszönetet mondott a polgárság szeretetének és ragaszkodásának ilyen ünneppel megnyilatkozásáért s ígérte, hogy jövőben ezen missiót teljesítő város érdekeit tőle telhetően még fokozottabb mértékben fogja szolgálni.

A lakoma.

Este 120 terítéki bankett fejezte be a szép fogadtatási ünnepségeket, az új Hungária szálloda izlésesen díszített és pazarul kivilágított éttermében. A lakomán képviselve volt városi közéletünk minden tényezője. Az első felköszöntőt Mattanovich Adolf polgármester mondta a királyra, melyet az egész asztaltársaság állva hallgatott meg és lelkesen megéljenzett. Utána Christian Antal, a szabadelvűpárt érdemes elnöke mondott tószót a város diszpolgárát és országgyűlési képviselőjét illetve, mire Dániel Ernő báró Pancsova városára üritette poharát F. István ev. ref. lelkész a kormányra mondott sikerült felköszöntőt; Wolf István állomásfőnök Christian Antal pártelnökre, dr. Weil Adolf ügyvéd a szabadelvű elvek tántoríthatlan képviselőjére Dániel báróra közönte poharát. Davidovics Obrád gör.-kel segédlelkész Dániel bárónéra mondott nagy hatással felköszöntőt, Winterfeld János az iparosok nevében ültette a képviselőt, Hefner Károly a sajtóra emelte poharát.

A társaság nagy része — a képviselő és házigazdája éjféli felé távoztak, — a legjobb hangulatban virradtig együtt maradt, miben nagy érdeme volt Kontilovics szállodás kitűnő konyhájának és hamisítatlan tiszta borainak.

A községekben.

Dániel Ernő báró pancsovai választó kerületének több községében is tartott a mult hét folyamán beszámoló.

Hétfőn reggel több pancsovai polgár és Starcsova és Hertelendyfalva községek által kiállított bandérium kíséretében nevezett községekbe vonult, hol mindenütt lelkes és nagyszámú választók előtt tartotta beszámolóját.

Kedden Almás és Glogon, szerdán pedig Tor-Vásárhely, Antalfalva és Lajosfalva községekben mondott általános figyelem között beszédeket.

Csütörtökön délelőtt Franzfeld községében tartotta beszámolóját, s innen a déli vonattal visszatért Pancsovára. A délutáni vonattal pedig néhány pancsovai választója kíséretében Verseczen át nagy-gái kastélyába utazott. Bucsur a Temespartii állomásán számos választó jelent meg, kik lelkesen megéljenzették a távozó képviselőt.

HIREK.

— **A trónörökös Pancsován.** Ferencz Ferdinánd trónörökös Ő Fensége, ki pénteken este a gyorsvonattal érkezett Zimonyba, onnan szombaton reggel külön hajóval a „Norma“-val Pancsovára érkezett. Miután Ő Fensége a legszigorúbb incognitóban utazik, így elmaradt minden hivatalos fogadtatás. Ő Fensége az elővesztéglőnél szállott, ki a hajóból, hol Rónay főispán, Lénárt csendőrhadnagy és Lestyánszky főkapitány jelentek meg. A trónörökös itt kocsira szállván egyenesen a Nadelához hajtatott, hol három napon át fog rókákra vadászni. Este, mindig a Weiss szállodába tér vissza, hol itt időzése alatt lakni fog. Innen hétfőn délután külön vonattal Écskára megy, hol több napon át gróf Harnoncourt vendége lesz.

— **A Társaskör vendége.** Előkelő vendége volt kedden este a Társaskörnek Dániel Ernő báró városunk diszpolgára itt időzése alkalmával meglátogatta a pancsovai magyar társadalom gyűlőhelyét a Társaskört. Martin Imre alelnök és Barbierik Titus igazgató fogadták és kalauzolták az előkelő vendéget a kör szerény, de lakályos helyiségeiben. Vendégünk igen élénken érdeklődött a kör ügyei iránt s megígérte, hogy a missiót teljesítő magyar kör fejlődését mindenesetre ő is előmozdítani fogja.

— **Előléptetések.** A helyben állomásozó honvéd házi zászlóaljunk következő tisztjei léptették elő novemberben: Burget Lajos százados, zászlóaljparancsnokká, Weisz József századosná, Schranz Leo főhadnaggyá és Bánhidly István tiszt-helyettes, hadnaggyá.

— **Királyi kitüntetés.** Ő Felsége a király a verseczi 7-ik honvéd-gyalogezred parancsnokának Beősze Gyula ezredesnek a harmad osztályú vaskorona rendet adományozta.

— **Magas vendégek.** Magas vendégek érkeztek tegnap délben a nagy-beckerekki vonattal városunka é. p. Metternich Klement herceg és nővére Metternich Paula hercegnő, Hardegg Alice grófnő és leánya és Pick festőművész, kik szombaton d. u. 1/3 órakor a helyihajóval Belgrádba rándultak át a város megtekintésére. Belgrádban Jovánovics Sándor, városi tanácsnok kalauzolja a magas vendégeket, kik ma délután érkeznek vissza városunkba.

— **Női kezimunka tanfolyam.** A Gromon Dezső-egyesület értesíti a t. közönséget, hogy a vezetése alatt álló továbbképző tanfolyamot újjászervezte. A régi tanfolyamban ugyanis csak oly felolvasások tartattak, melyek nem szolgálják az egyesület alapszabályaiban kitűzött czélt. Ez a körülmény és az erkölcsi szempont arra bírta az egyesületet, hogy oly tanfolyamot szervezzen, melynek ne csupán elméleti, hanem gyakorlati iránya is legyen. Ezért az egyesület nov. 15-én női kézi munkatanfolyamot nyit, melybe iskolavégzett leányok havi 4 koronáért fölvetetnek. A tanfolyamot Lambrecht Péterné öngyásága fogja vezetni; a tanítás délután 2—4 óráig lesz, kivéve vasárnapot és egy hét-köznapot, mely utóbbin felolvasások fognak tartatni. Ezen tanfolyamra Lambrecht Péterné öngyáságánál, vagy Dózsa Imréné, egyesületi igazgatónál lehet jelentkezni. Megjegyzendő, hogy az egyesület csak abban az esetben fogja a tanfolyamot életbe léptetni, ha legalább 15 növendék jelentkezik.

— **Választás.** Fő hó 11-én választanak az alsó- és felső- városban 1—1 törvényhatósági bizottsági tagot. Az alsóvárosi választók a starcsovai m. kir. állami iskolában fognak szavazni; a szavazatszedő bizottság elnöke Szabó János városi főjegyző lesz. A felsővárosiak a város háza nagy termében szavaznak, hol Jovánovics Sándor vár. tanácsnok fog elnökölni.

— **Eljegyzés.** A czeglédi Ungváry László-féle hírneves gyümölcsfaiskola vállalat czégyezetője és beltagja Ungváry Sándor jegyet váltott Nagy-Körösön idős öz. Czira Lajosné leányával Marcsával.

— **Halálozás.** Ohabai Petrovics Vazul nyugalmazott honvéd vezérőrnagy, a III. oszt. vaskorona rend tulajdonosa, ki a 80. években Pancsován a honvéd zászlóalj parancsnoka volt, s kinek itt számos rokona, barátja s ismerőse van, 62. éves korában Bécsben elhunyt. — Liedl Ferencz hegedűművész, ki gyönyörű hegedűjátékával 5—6 év előtt a pancsovaiakat néhány estén gyönyörködtette, 46. éves korában Budapesten meghalt.

— **Városi földek.** Nagyon nyomoruságos áron kelttek el az idén a bérbe adott városi földek. Az átlagos bérlet 26 korona. Bizony ez kevés s tartunk tőle hogy bérleti ár esése következtében a már ugy is elég magas pótdadó még emelkedni fog.

— **Esernyő.** Báró Dániel Ernő beszámolója alkalmával a város háza nagy termében valaki egy selyem esernyőt hagyott. Tulajdonosa az esernyőt a városi kapitányi hivatalban átvetheti.

— **Állatkínzás.** Vértelmező jeleneteknek volt néhány ember tanuja pénteken d. e. egyik fátelen. Valami Grösser nevű fuvaros szürke gebéjére annyi fát rakott fel, hogy a szegény pára nem bírta elhúzni. A helyett hogy az állatkínzó kétszerre rakta volna fel a fát, s így vitte volna el, elkezdte a szegény állatot oly ember-telenül verni, hogy a jelenlevők szinte könnyeztek a szegény szürke nyomorult sorsán. Őt ember segített a kocsit a megfeneklett gödörből kitolni, de bem ment. Az állatkínzó pedig egyre ordított, hogy agyonveri lovát még ma s felvéve egy nagy 8—10 kilós terméskövet egész erővel a ló oldalához vágta. A segítők s körüllevők megbotránkozó megróvásaira rá se hederített, míg végre egy a közelben levő idegen ember saját lovát befogta s így akart segíteni; két ló s öt ember nem bírta eleinte kiemelni a kocsit. E közben Grösser egyre a ló szemét akarta kiverni, míg a fátelen alkalmazott elárúsító megsokálva a durva embertelenséget, oda szólt Grössernek, „te most már elég s ha abba nem hagyod, majd fölem kapsz valamit.“ Bizony kár, hogy a durva fráterre ott nyomban nem lehetett alapos 25-öt vágatni. A midőn a tek. főkapitány urnak ezen brutalitást szives tudomására hozzuk, egyben felkérjük, az állatkínzót alaposan megbüntetni; s ha joga van hozzá a fuvarozástól eltítani, mert állatot ily durva emberre nem lehet bízni; a ki maga rosszabb, mint az állat, annak csak ott volna helye az angol bűnösök számára létező taposó malmokba.

Hirdetések.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazok, kik drága halottunk

Tarkó Ferencz

elhunyta felett részvétüket nyilvánítani, vagy pedig a megboldogultat utolsó útjára elkisérni kegyesek voltak, mi által fájdalunkat enyhíteni iparkodtak, fogadják ez úton hálás köszönetünket.

A gyászba borult Tarkó család.

8017. szám. 1900. évk.

Árverési hirdetmény és kivonata.

A perlaszi kir. járásbírósa mint tkvi hatóság Schmidt József és neje Marianna rudolfsgradi lakosok javára 450 kor. tőke, 121 kor. már megállapított, 19 kor. 30 fill. jelenlegi és még felmerendő költség kielégítése végett az 1881: 60 t.cz. 144. §-a alapján és 146. §-a értelmében József Stevan csemtai lakos ellen az ezen kir. bíróság területén Csenta község határában fekvő és a csemtai 1438. sz. tklyben foglalt: 1) d. 52. hrsz. 2 hold I. oszt. szántónak a József Stevan nevére álló 3/4 részére 368 kor. 2) II. d. 52. hrsz. 2 hold I. oszt. szántóra az 1881. évi 60. t.cz. 156. §-a értelmében egészben 327 kor. a csemtai 1492. sz. tklyben felvett: 3) 228. sz. ház és 582 [ ]-öl házhelyre egészben 581 kor. becsárban az árverést elrendeli s azt valamint a megállapított feltételeket ezennel közzhírre teszi.

A nyilvános árverés Csenta községében 1901. évi január hó 3. napján d. e. 9 órakor fog megtartatni a következők úgy a tkvi hivatalban, mint Csenta községében kifüggesztett s megtekinthető feltételek mellett. 1. Kikiáltási ár a becsár. 2. Ezen árverésen a fenti ingatlanok a kikiáltási áron alól is eladatul fognak. 3. Árverelni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% -át, készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezeihez letenni. Kelt Perlaszon, a kir. járásbírósa mint tkvi hatóságánál 1900. évi október hó 6-án.

Tóth, kir. albiró.

6334. szám. tkv. 1900.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az alibunári kir. járásbírósa mint tkönyvi hatóság ezennel közzhírre teszi, miszerint Strasser és König végrehajtonak Szekeschn Simon és Veszu István gyám által képviselt kk. Veszu Péter és kk. Veszu Trifu román-petrei lakosok végrehajtást szenvedők ellenében fenálló 1600 kor. tőke s jár. kielégítése végett a bírói árverés végrehajtást szenvedő illetve Szekeschn Szimeon tulajdonánál a román-petrei 1231. sz. tkönyvben foglalt ingatlanokra, u. m.: 1) 112. hrsz. 800 [ ]-öl szőlőre 336 kor. 2) 171. hrsz. 1800 hold II. oszt. szántó 154 kor. a román-petrei 1542. számú tklyben foglalt és kiskoru Veszu Péter és kk. Veszu Trifu nevére felvett ingatlanokra u. m.: 3) 254 ó. 1. sz. ház és 400 [ ]-öl házhelyre 1236 kor. megállapított kikiáltási ár mellett 1900. évi november hó 29. napjának d. u. 2 órakor Román-Petre községében megrendelt nyilvános árverésen Román-Petre községében hivatalos órák alatt megtekinthető feltételek mellett eladás alá fog kerülni.

Ha a megállapított kikiáltási áron felüli ígéretet senki nem teune, az árverésre kitűzött ingatlan a kikiáltási áron alól is el fog adatulni. Árverelni szándékozók tartoznak az árverést megelőzőleg a bírói kiküldött kezeihez a kikiáltási ár 10% -át készpénzben avagy óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezeihez letenni, avagy annak letétbe helyezését igazolni.

Kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság. Alibunáron, 1900. évi szeptember hó 7-én.

Tóth, kir. albiró.

Nyilatkozat!

Ahulrott arczkép-műintézet elhatározta, hogy — művészi képzet arczképfestésnek elhoaszátatását elkerülő s esetpán ezek továbbfoglakoztatására való tekintetből — rövid ideig ezen kedvező alkalom visszavonásáig, minden nyereségtől eltekint. Ennélfogva

csak 7 frt 50 krért szállít, mint esapán az előállítási árak alig feléért

egy életnagyságu arczképet (mellkép)

gyönyörű, elegáns, fekete-arany barokk-keretben melynek valódi értéke legalább is 30 forint.

A ki tehát saját, avagy neje, gyermekei, szülői, testvérei vagy más szeretteinek, avagy akár reg elhunyt rokonai vagy barátainak arczképet elkészíttetni ohajtoná, esapán az illetőnek fényképét tartozik beküldení. Legyen az bármily állásban, s 14 nap befolyása alatt megkapja az arczképet, melynek szépsége bizonyára elragadó meglepetéssel fogja előlteni.

Az arczképhez szükséges posta-láda saját árban számítatik. Megrendelések a fénykép mellkésével (mely a kész arczképpel együtt sártdellenül küldetik vissza) utánvétel vagy az összeg elegendő sártdelésével fogadatulnak el.

Az arczképek művészi kiviteléért és természetes hasonlatosságáért jótállás vállalatik.

Tömeges elismerő- és köszönő iratok nyilvános megtekintése bárkinek jogában áll s kívánatra bárkinek bérmentve küldetnek.

"Kosmos" arczkép-műintézet. Bécs, Marlabilferstrasse 116.

Kiadótulajdonos: Feymann Gyula.

ZISKA J.

Rostély György utóda a. i. n. l.

gabona tizedes- és százasos minőségű

HID-MÉRLEGEKET.

A budapesti ár- és értéktőzsde szállítója. Iroda és raktár: BUDAPEST, VI., Eötvös utca 34. Alapították: 1872.

Javítások pontosan. Árjegyzék bérmentve.

Advertisement for 'Adria' paper. Features the text: 'Pártoljuk a magyar ipart! Legjobb Csontlevepapi "Adria"', 'Versenyez a külföld elsőrendű készítményeivel', 'RIGLER JÓZSEF EDE', 'BUDAPESTEN.', 'Kapható: Wittgischlager C. Jovanovics Testvérek, Kohn Samu stb. üzlektársak.'

BOR.

1-2 éves honoki 6-bor 22 krtól 32 krtig Ujbor október 20-tól kezdve 18 krtól 24 krtig.

Szőlővessző. Fajtázta, kitűnően beérett 11 jules esemesge- és 11 borfajból. Sima vessző 2 ca fél forinttól felfelé. 2 éves gyökerek 12 krtól felfelé.

Nemes eperfa. 2-3-4-5 éves igen erős esemeté 6 láb vitélnél 10-50 százalék engedmény. magasán olva 30 krtól 60 krtig. Nagyban vitélnél 10-50 százalék engedmény.

Birsojtvány. Rendkívül nagygyümölcsű 7 fajban. Vannak esemény, 2-3-4-5 éves fák árja 15 krtól 30 krtig. Nagy vitélnél oly engedmény, mint az epernél.

Pándi vagy Körösi meggy. Gyümölcsös meggy, szőlő gesztenye, laponya, szomorú alma, szomorú eper magas és törpe alakban. Ára 15 krtól 30 krtig. Nagy vitélnél telemes engedmény.

Diófa. 2-3-4-5 éves példányok ára 2, 5, 7, 10, 15 kr. 1000-re 5-85 fétől 19 fétig.

Mindenfélte nemes gyümölcsfa. Körte, alma, szilva, szőlő, tartsóság és szomorú eper korona, 1-2 éves, 1000-re 4 fétől 14 fétig.

Kiseleztezt Mindenfélte vadonoz. 1000-re 3-50 fétől 12 fétig. Vég-telen nagy készlet.

Akác, 1-2 éves, lepényfa, Krisztus Sövénykésztésre gleditsea (lepényfa, Krisztus Sövénykésztésre maclura aurentica 1000-re 5-85 fétől 20 fétig.

Kertieszköz. Horból szőlőültetős vas, kesti fűrés, oló, görbe oltós áron és kitűnő anyagból. keresztesek s ezek 20-30 százalék engedményes túl 6 netl, esetleg 4-6 havi hitelt is kapnak. Ár és névjegyzék küld: Ungtváry László Czeglédről.

Nélkülözhetetlen és fölülmúlhatlan, hatásában csatlhatatlan. Világárúczikk, kivitel az összes országokba. Chief Office 48. Brixton Road, London S. W.

THIERRY A. Balzsamja.

Fölülmúlhatlan minden mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és minden belső betegségeknél. Kítség a legeredményesebb

"Sebgyógyyszer."

Valódi az összes művelt államokban bejegyzett zöld apácavédjeggyel és tokzárral a czég és "allein eht" szók nyomásával. Évi előállítás bebizonyítható 6 millió íveg Postai bérmentes szállítással 12 kis, vagy 6 kettős íveg 4 korona. — Egy minta-íveg ismertetés és a világ összes országában levő raktárak jegyzékével 1 kor. 20 fillér. Széküldés csak az összeg előleges beküldése mellett.

THIERRY A. Százlevelű-rőzsa-kenőcs

(úgynevezett esodakenőcs) előkelten szivórévél és gyógyhatással! Mütétet rendszeren feleslegesen teszi. Ezen esodabalzsammal egy 14 éves, gyógyíthatatlannak jelentett csonszú, legutóbb pedig egy 22 éves súlyos, rákfélé betegség gyógyított meg. Hatás antiseptikus és gyors, minden nemü sebnél és gyuladással enyhítést hűtést és teljes gyógyulást hoz. Gyorsan puhítóg és osztatólag hat és minden, bármily mélyen behatolt minden nemü idegen testtől biztosan megszabadít. Egy tégely a pénz előleges beküldése után bérmentve 1 kor. 80 fillér. Nagyobb rendeléseknél olesőbb. — Évi kimutatható készítés 100.000 tégely.

Mindkét szerrel egy egész írtatót közzönet felszók eredetiben a világ összes országából betekintés végett. — Kerüljön mindenki bármily utózatot és vigyázzon a minden tégelyre beégett czégre "Apotheke zum Schutzeberg des A. Thierry". A hol nincs raktár, ott ne tessék magát hamisítványok, vagy állítólag egyenértékű készítmények megvételre magát rábeszélni hagyani, hanem tessék egyenesen a következő czimen rendelni:

Apotheke A. Thierry's Fabrik in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn. (Az osztrák állami hivatalnokok szövetségének szállítója. (Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

Advertisement for Dr. Lengiel Nyirfa-Balzsam. Features the text: 'Dr. LENGIEL NYIRFA-BALZSAM', 'Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törését megfűrés, emecsenekével óta mint a legkifűnőbb szűrlőeser volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a fűlálaló utasításai szerint balzsammá átalítatik át, csak akkor nyert ugyeszkűven esodálóhatást. Ha este megkötjük vele az arczot vagy más bőrszöveteket, már másnap csak nem eszűvéltetőül pikkelyek válnak le a bőr ről, amely ez által fehérré és gyöngédű válik.

Advertisement for En Csillag Anna. Features the text: 'En Csillag Anna', '185 centimér hosszú, gríasi Loreley-hajammal, a mely az általam föltalált pomádé 14 havi használatra után nőlt meg enyire. Ezt a leghíresebb orvosok is egyedül való szemek ismerték el a hajkűlölés ellen és hajnövesztésre, uraknál a szakküli megújvesztési és már rövid használat után egy a haj, mint a szakküli természetesen fe-nyű és tömött lesz, megszöva mindkettő a korai öszűlésűt a legnyöregebb korig.

Advertisement for 10 koronáért. Features the text: '10 koronáért', 'Genfi arany Plaque remontoir 19', '14 karát, arany-gyűrűk 2 K', 'Érdekes udonság.